

Rapport

Kommunernas arbete med radon

Strålsäkerhetsmyndigheten

2018-01-19

Om undersökningen

Syfte	Att mäta kommunernas handlingsplan och åtgärder gällande radon	
Metod	Telefonrekrytering av den person inom varje kommun som har ansvar för frågor som rör miljö och hälsa, därefter internetenkät riktad till rekryterad person.	
Målgrupp	Miljö- och hälsoansvarig inom Sveriges samtliga kommuner	
Antal intervjuer	194 intervjuer, representerande 200 kommuner	
Fältperiod	7 december 2017 – 8 januari 2018	
Ansvariga	Strålsäkerhetsmyndigheten Demoskop	Roshan Tofighi, Tomas Persson Anders Lindholm

Begränsningar

Arbetet inte alltid lokalt

I flera kommuner sker arbetet kring dessa frågor i samarbete med andra kommuner, varför svaren från dessa kommuner är identiska.

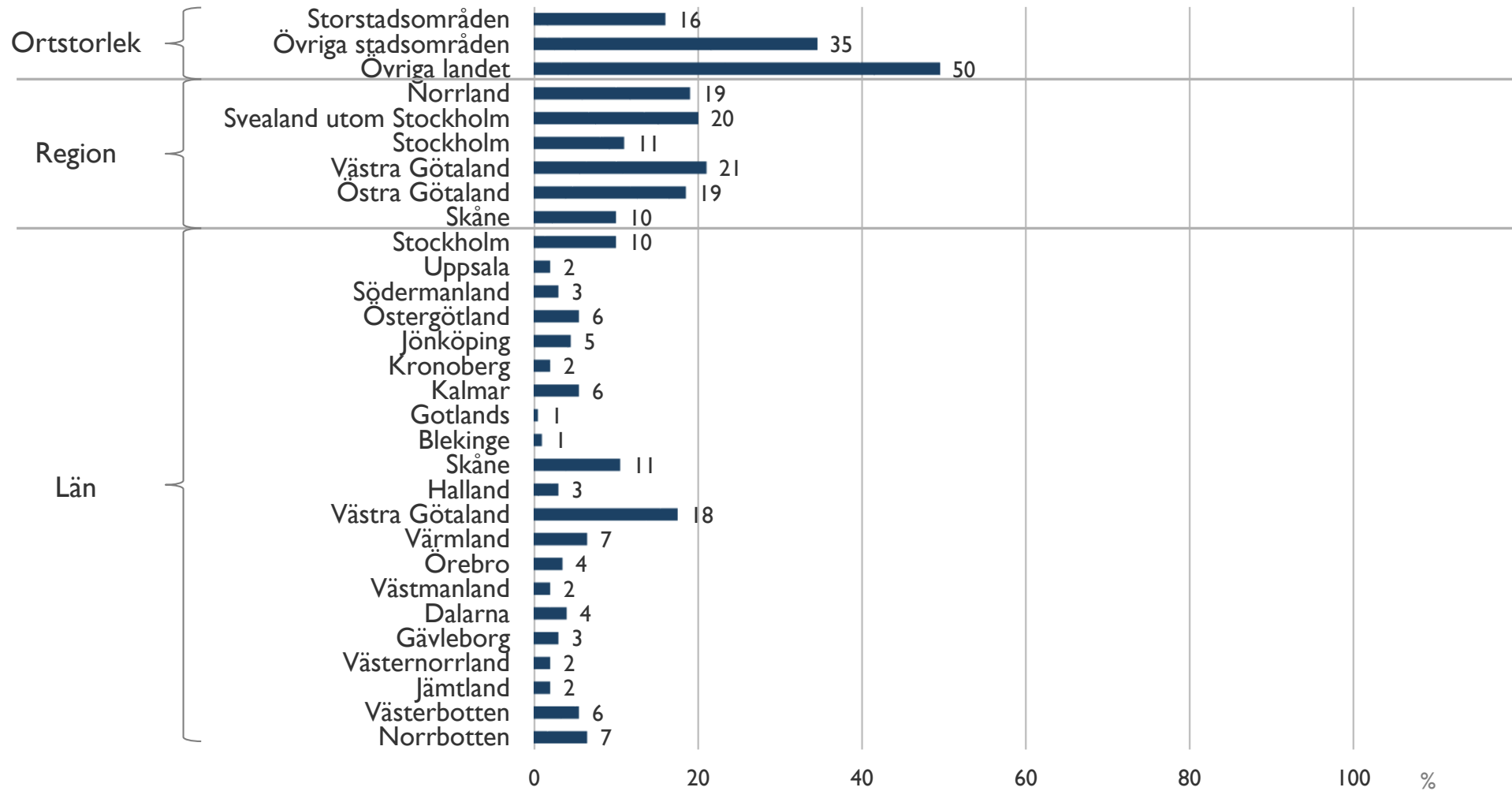
Svårigheter med antal

På frågor om antalet flerbostadshus har ett flertal kommuner inte kunnat ange något antal. Detta för att de inte räknar hus utan fastigheter eller hyres-/bostadsrättsföreningar eller inte för statistik över antalet.

Variationer över tiden

Ett flertal kommuners representanter påtalar att de inte gjort några kontroller under just 2016, utan att detta skett under andra år.

Målgruppen

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Slutsatser

Slutsatser

▶ **Variationer i arbetet**

- ▶ I somliga mindre kommuner förekommer att arbetet med radon hanteras av extern part.
- ▶ Radon i bostäder finns i tillsynsplanen i sju av tio kommuner.

▶ **Krav på fastighetsägare i flertalet kommuner**

- ▶ En knapp majoritet av kommunerna ställer krav på ägare av flerbostadshus att genomföra radonmätningar.
- ▶ En av tio har ett radonprogram som specificerar vad som ska göras.

▶ **Information främst till skolor och hyresrättsfastigheter**

- ▶ Under den senaste treårsperioden har hälften av kommunerna skickat riktad information om radon till skolor och hyresrättsfastigheter, en av tre till bostadsrättsföreningar och invånare i stort och en

av fem till villaägare.

- ▶ Information till ägare av egna brunnar är mer ovanligt.

▶ **Skillnader med avseende på geografi och kommunstorlek**

- ▶ Att radon finns i tillsynsplanen, krav ställs på fastighetsägare och att information skickas till berörda är vanligast i storstadsområden.

▶ **Svårigheter att uppskatta omfattningen**

- ▶ Flera upplever svårigheter att besvara de kvantitativa frågorna om radon.
- ▶ I genomsnitt lägger kommunerna ner 3,8 mantimmar per år per 1 000 invånare på arbetet med tillsyn av och information om radon, fler timmar i mindre och färre i större.
- ▶ Under 2016 har radontillsyn gjorts av 10 procent av flerbostadshus en. Över tiden har radontillsyn gjorts av 43 procent av flerbostadshusen.

Att diskutera

▶ **Vägledning och samordning**

- ▶ Variationerna i arbetet med radon antyder att det finns ett stort behov av vägledning i radonfrågor.
- ▶ Vägledning och informationsstöd är också det som efterfrågas i störst utsträckning tillsammans med nationell samordning.
- ▶ Somliga efterlyser även att lagstiftningen på området förtydligas och skärps.

▶ **Effektivisering och professionalisering genom centraliserat stöd**

- ▶ Komplexiteten i frågan, variationen i hanteringen av radon och kommunernas begränsade resurser talar för att det kommunala arbetet är ineffektivt och inkonsekvent, och att ett tydligare centralt stöd och regelverk skulle leda till förbättringar.
- ▶ Förutom stöd i informationsinsatser behövs stöd även avseende mål och prioriteringar i arbetet.

Hur arbetet kring radon struktureras

Hur kommunerna arbetar med radonfrågan

▶ Radon i tillsynsplanen i sju av tio kommuner

- ▶ I sju av tio kommuner (70%) finns radon i bostäder med i kommunens tillsynsplan. I en av tre (35%) kommuner innehåller tillsynsplanen en resursuppskattning för tillsyn av radon och i tre av tio (31%) ingår mål för tillsynsinsatser. En av fem (22%) kommunala tillsynsplaner innehåller förslag för att bedriva aktiva informationsinsatser.
- ▶ Radon finns i större utsträckning med i storstädernas tillsynsplaner, framförallt i Stockholm. I kommuner i Norrland ingår i mindre utsträckning de olika momenten i tillsynsplanen.

▶ En majoritet ställer krav på fastighetsägare att genomföra radonmätningar

- ▶ En knapp majoritet (57%) av kommunerna ställer krav på ägare av flerbostadshus att genomföra radonmätningar, knappt hälften (48%) arbetar genom uppföljning och krav på åtgärder efter dessa.
- ▶ Drygt en av tre kommuner (36%) har en rekommendation i översiktsplanen att hänsyn ska tas till radon och en av tio (9%) har ett radonprogram som specificerar vad som ska göras varje år.

- ▶ I storstäderna, framförallt Stockholm, ställs i större utsträckning krav på fastighetsägare på radonmätning och åtgärder och i Skåne finns i något större utsträckning en rekommendation i översiktsplanen om att ta hänsyn till radon.

▶ Information främst till skolor och ägare till hyresrättsfastigheter

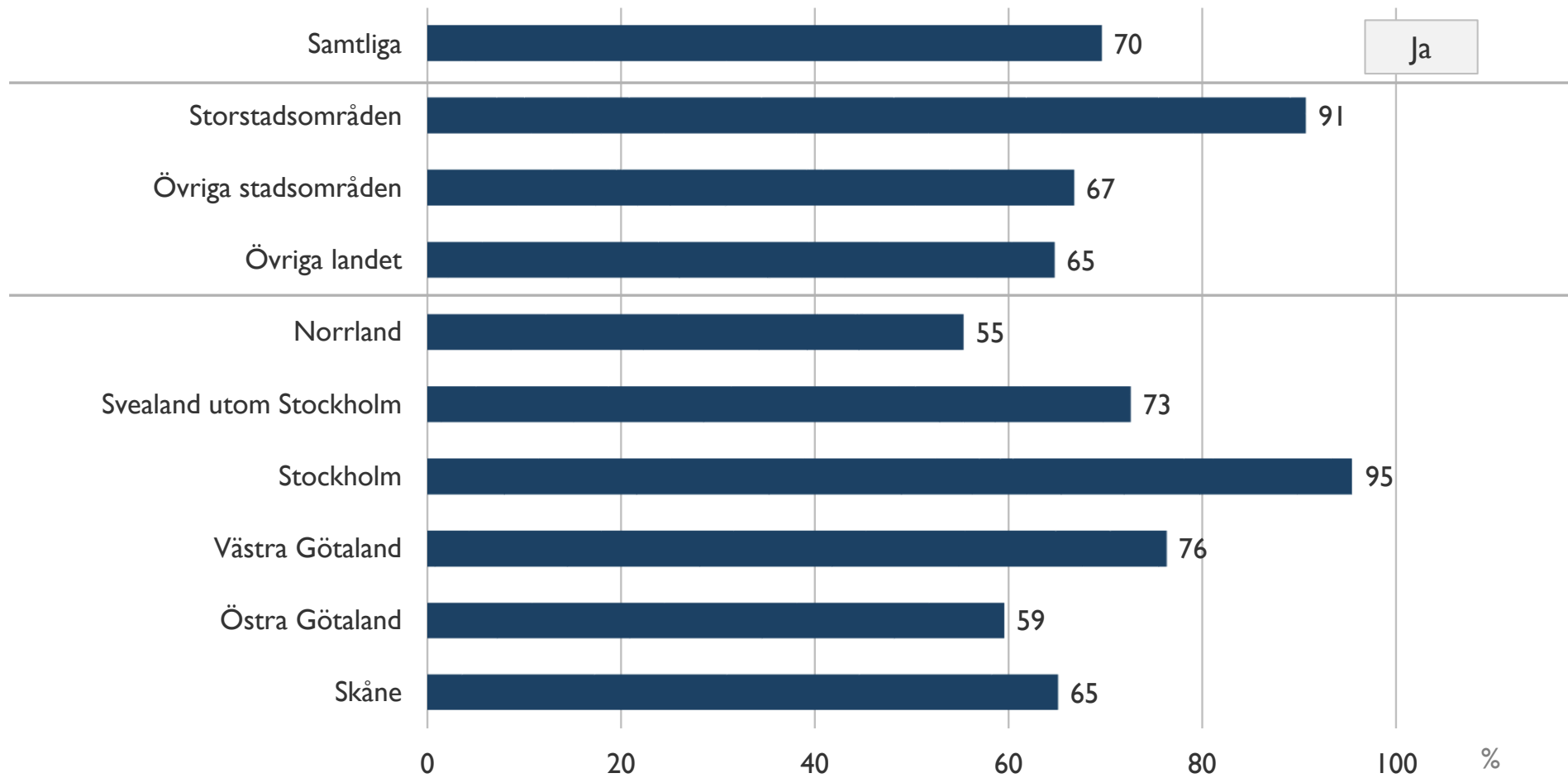
- ▶ Knappt hälften av kommunerna har riktat anpassad information om radon till skolor och förskolor (48%) och ägare till hyresrättsfastigheter (47%). Drygt en av tre har riktat information till bostadsrättsföreningar (36%) och invånarna i stort (34%).
- ▶ I storstadsområdena har kommunen oftare riktat information till ägare till hyresrättsfastigheter och bostadsrättsföreningar och i Östra Götaland har information i större utsträckning än i resten av landet riktats till invånarna i stort.

▶ Radonkontroll vid bygglov i en tredjedel av kommunerna

- ▶ I en av tre kommuner (37%) avkräver kommunen kontroll av radon för att få bygglov, i större utsträckning i Stockholmsområdet.

Radon finns med i tillsynsplanen i sju av tio kommuner

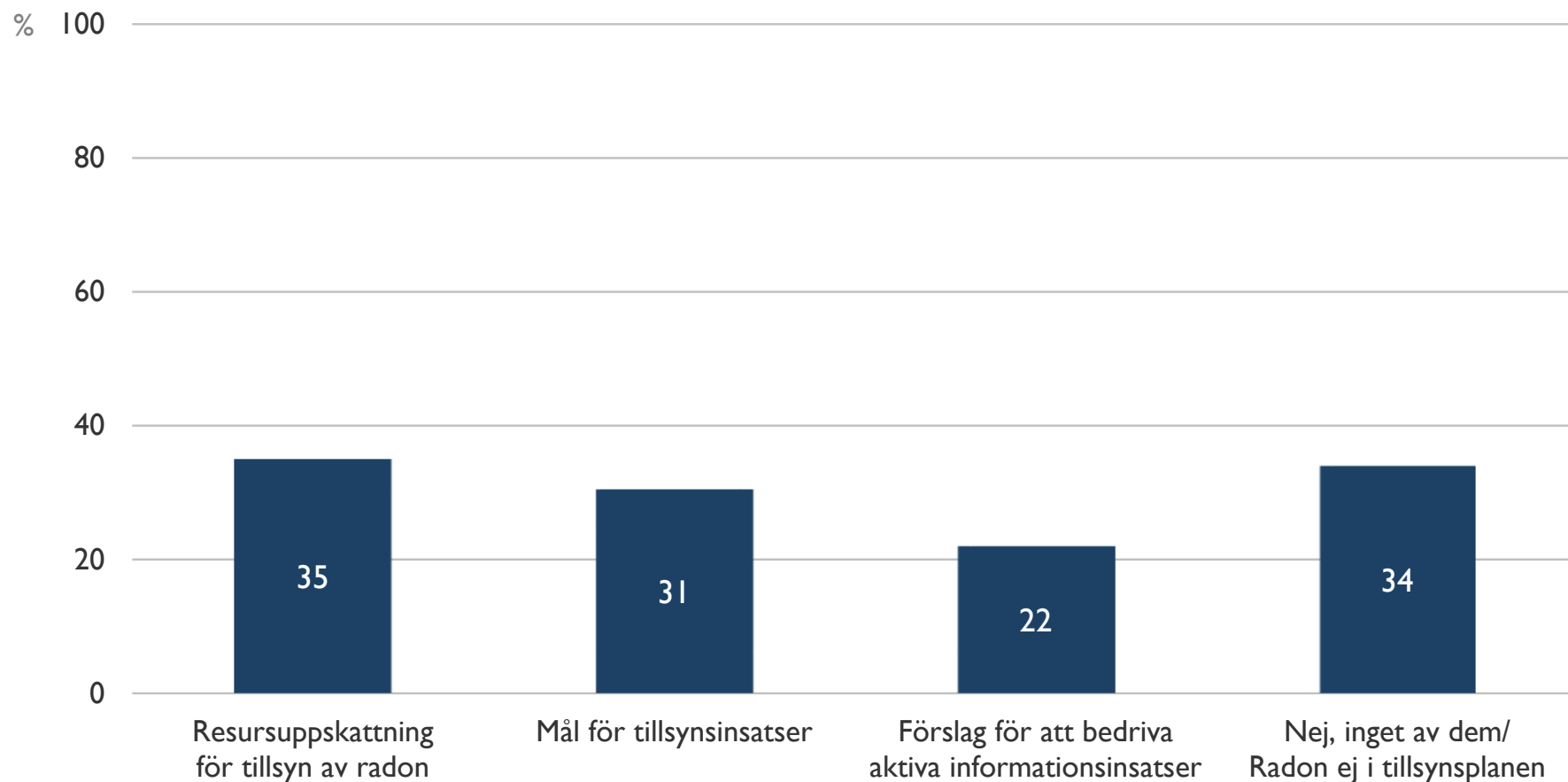
Finns radon i bostäder med i kommunens tillsynsplan?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

En av tre kommuner gör resursuppskattning tillsyn av radon

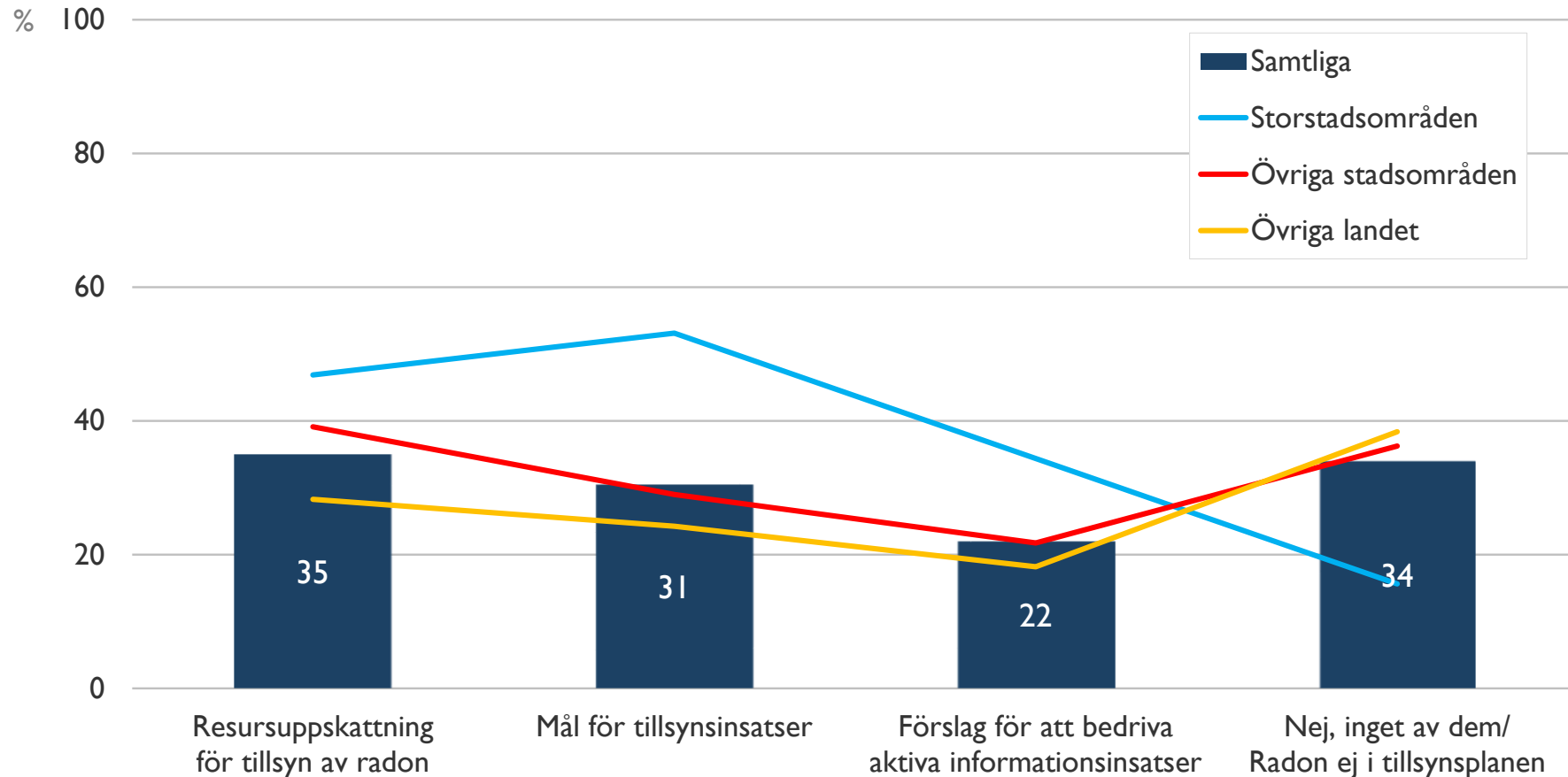
OM RADON I TILLSYNSPLANEN: Innehåller tillsynsplanen något eller några av följande moment om radon?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Vanligare med mål för tillsynsinsatser i storstäderna

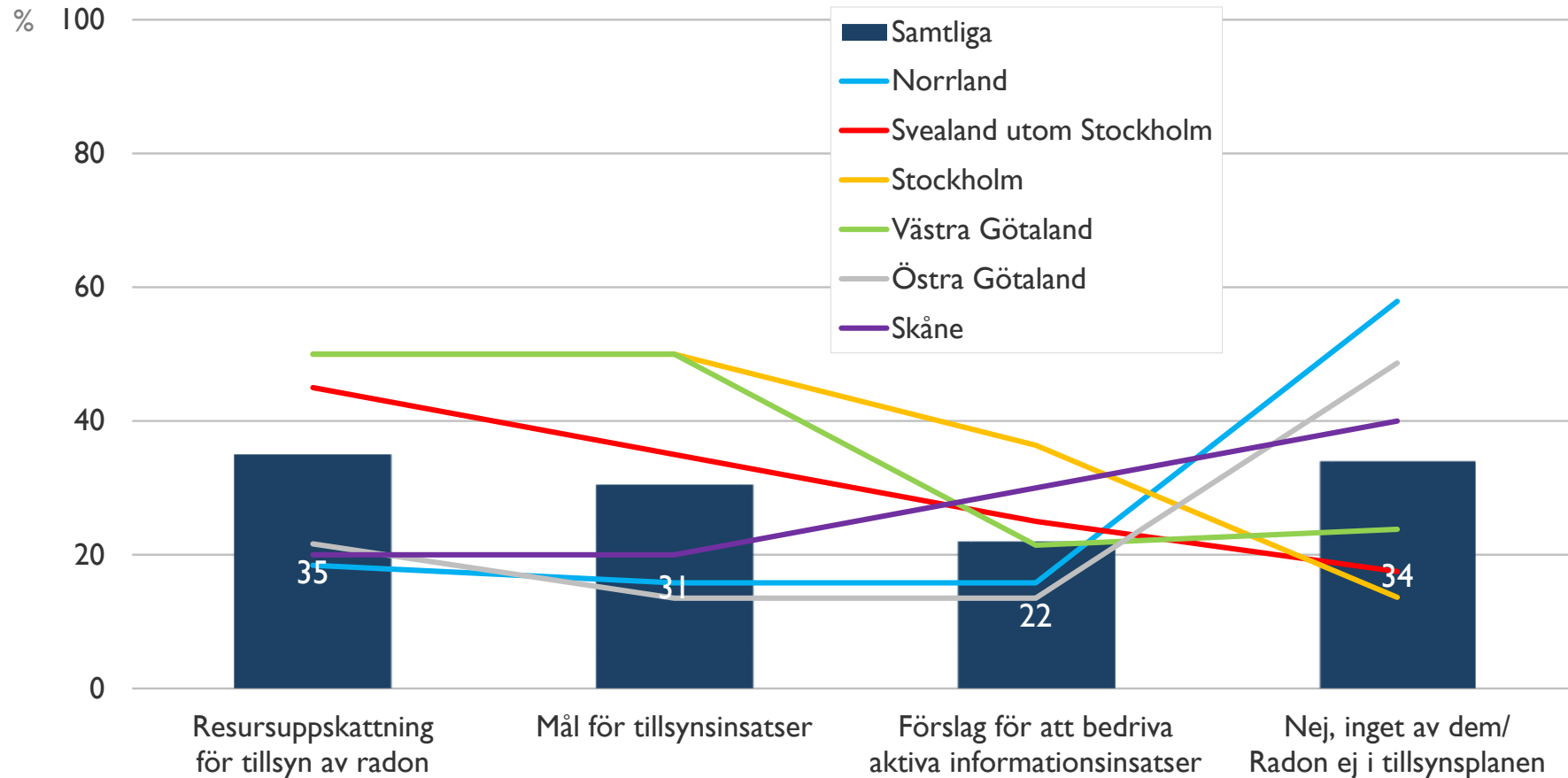
OM RADON I TILLSYNSPLANEN: Innehåller tillsynsplanen något eller några av följande moment om radon?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Skillnader med avseende på region

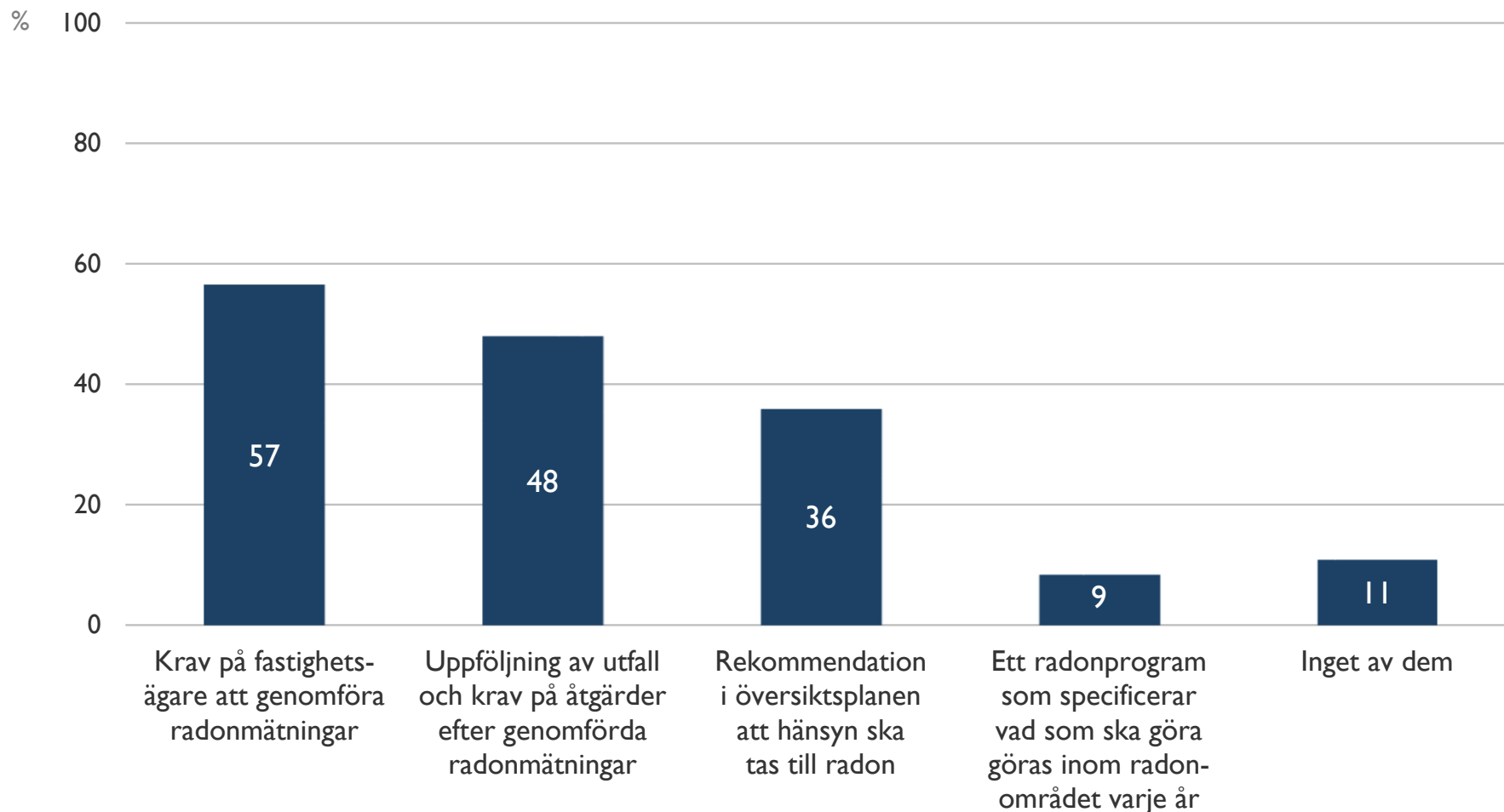
OM RADON I TILLSYNSPLANEN: Innehåller tillsynsplanen något eller några av följande moment om radon?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

En majoritet av kommunerna har krav på fastighetsägare att genomföra radonmätningar

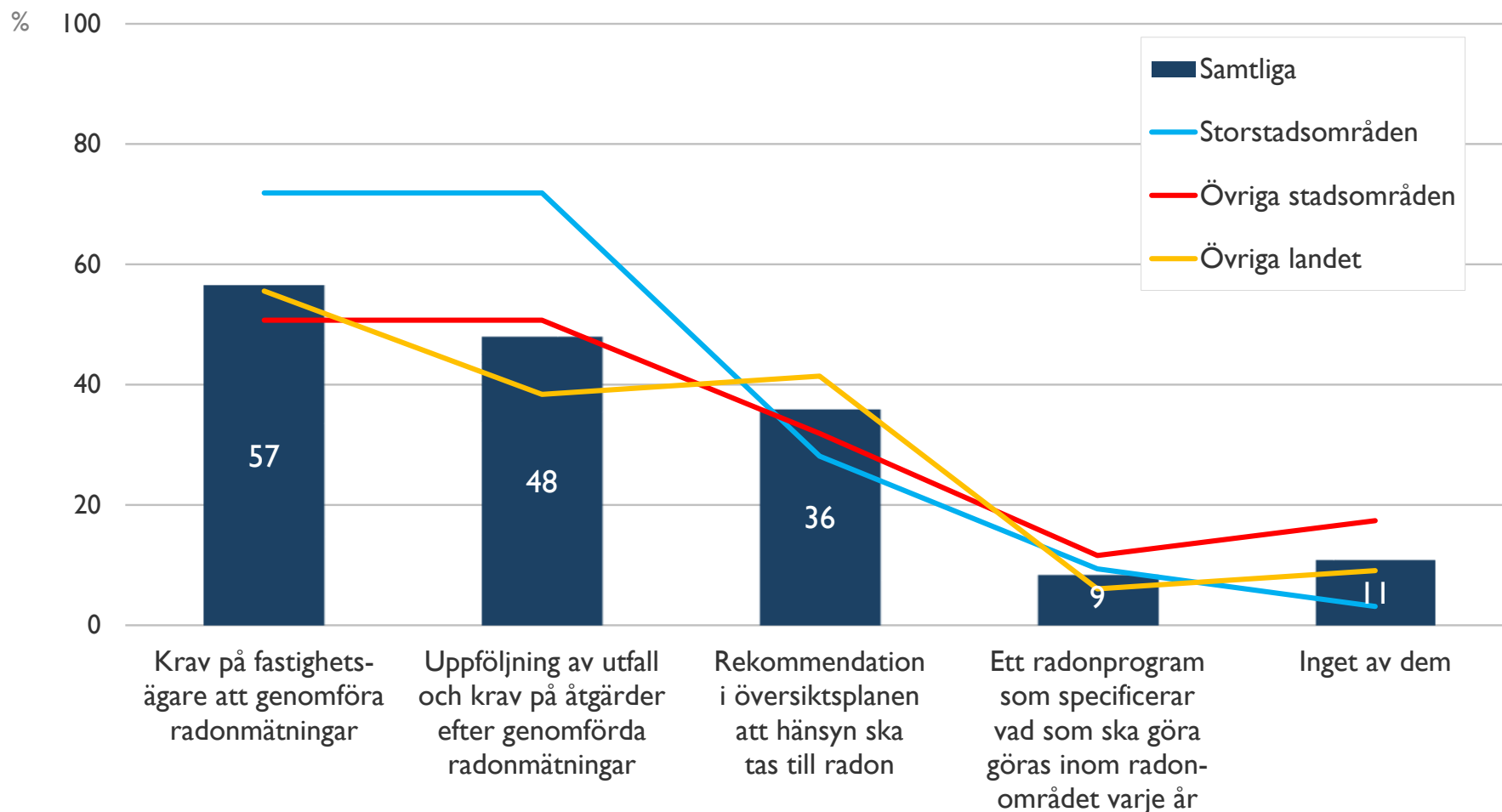
Vilket eller vilka av följande moment arbetar kommunen med avseende tillsyn i radonfrågan?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Vanligare med krav på fastighetsägare att mäta och åtgärda radon i storstäderna

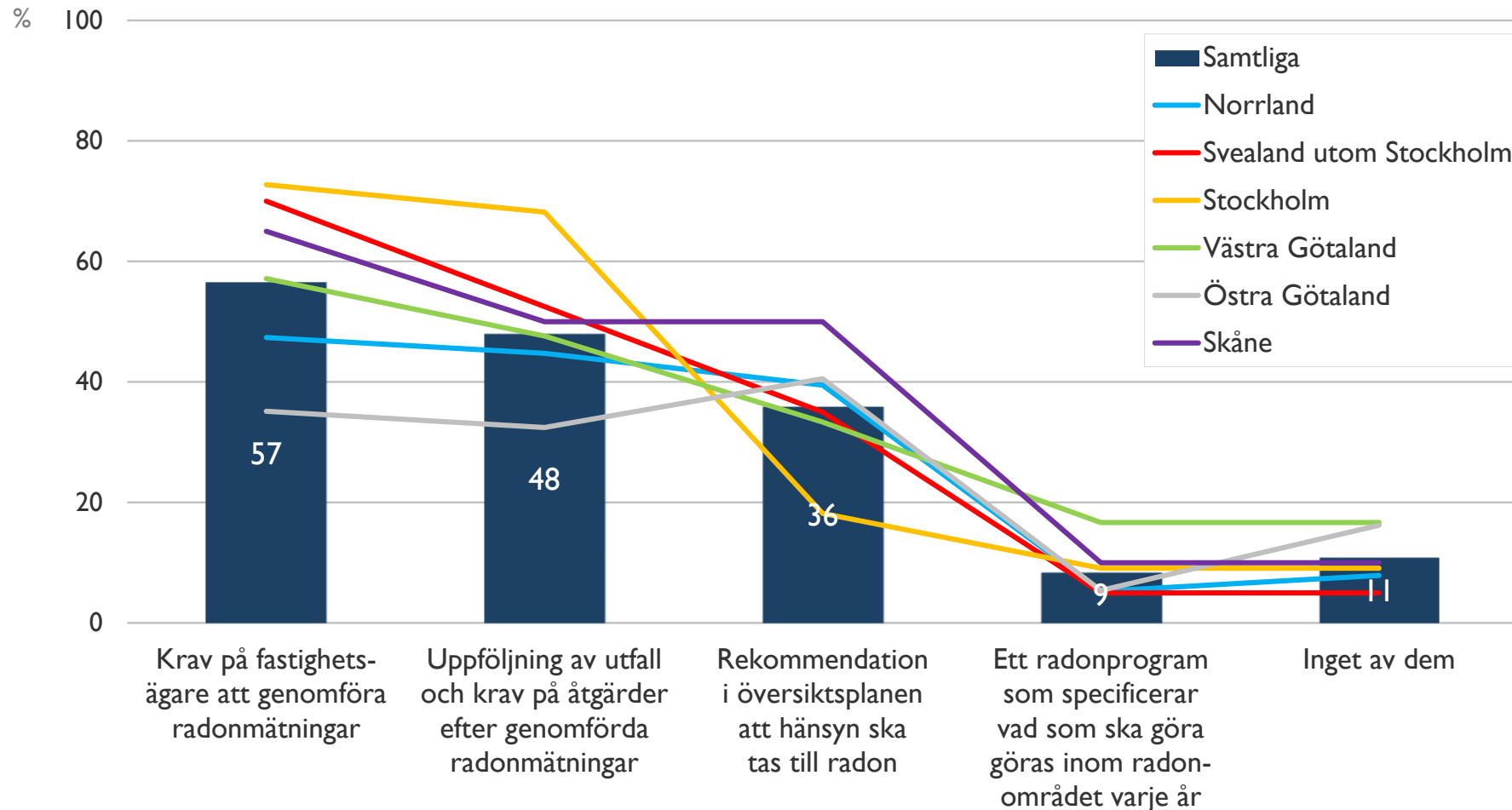
Vilket eller vilka av följande moment arbetar kommunen med avseende tillsyn i radonfrågan?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Vanligare med rekommendationer om hänsyn till radon i kommuner i Skåne

Vilket eller vilka av följande moment arbetar kommunen med avseende tillsyn i radonfrågan?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Knappt hälften av kommunerna riktar information till skolor, förskolor och ägare till hyresrättsfastigheter

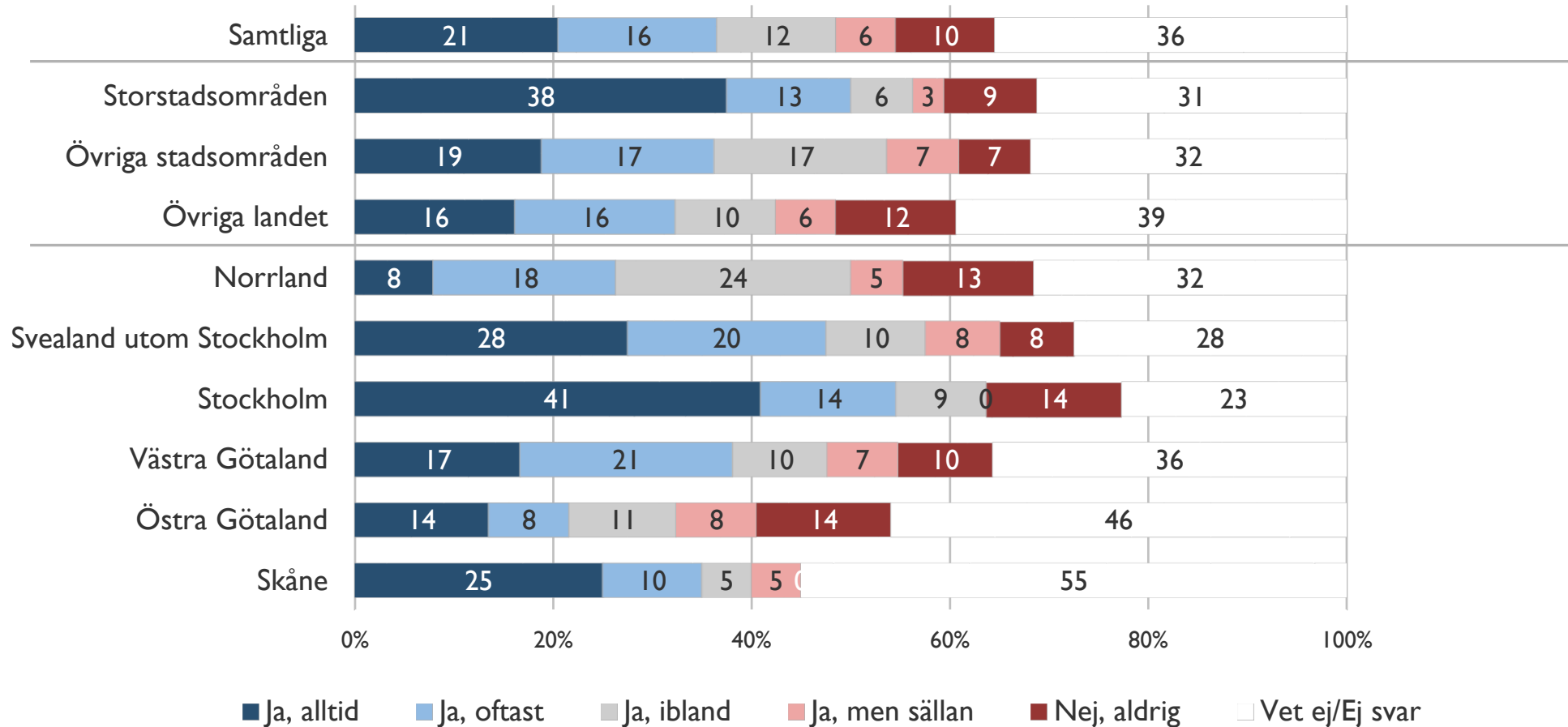
Till vilka av följande grupperingar har ni från kommunens sida riktat anpassad information om radon under den senaste treårsperioden?

	(%)	Samtliga	Storstads- områden	Övriga stads- områden	Övriga landet	Norrland	Svealand utom Stockholm	Stockholm	Västra Götaland	Östra Götaland	Skåne
Skolor och förskolor	48	44	46	51	47	50	45	43	43	65	
Ägare till hyresrättsfastigheter	47	59	46	43	37	63	55	55	24	50	
Bostadsrättsföreningar	36	56	39	27	24	43	55	43	19	40	
Invånarna i stort	34	38	35	31	24	38	36	24	49	30	
Villaägare/radhusägare/ kedjehusägare	20	31	20	16	16	20	32	26	14	10	
Ägare av egna brunnar	6	6	6	6	11	3	9	2	11	0	
Ingen av dem	13	9	16	11	8	5	18	21	16	5	

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Drygt en av tre kommuner kräver kontroll av radon vid bygglov, fler i storstäderna

Avkräver kommunen kontroll av radon i kontrollplanen för att få bygglov vid nybyggnation?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Omfattning av arbetet kring radon

Omfattningen av radonarbetet

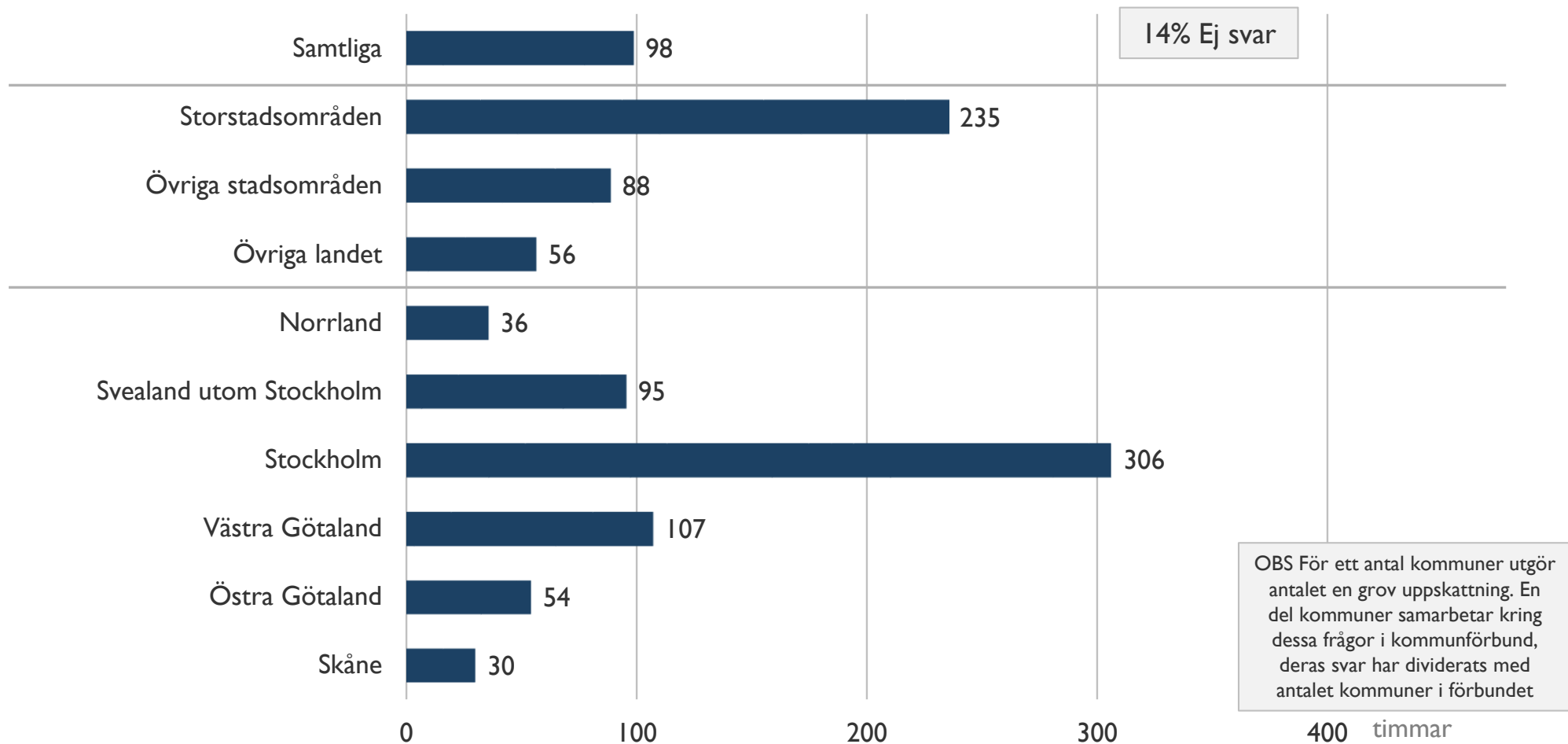
- ▶ **I genomsnitt 3,8 mantimmar per 1 000 invånare läggs på radonarbetet**
  - ▶ I genomsnitt har kommunerna lagt 98 mantimmar på tillsyn och information om radon i bostäder 2016, det innebär 3,8 mantimmar per 1 000 medborgare, mer i mindre än i större kommuner.
- ▶ **Ett av tio flerbostadshus under tillsyn har under 2016 genomgått tillsyn**
  - ▶ I genomsnitt ingår mellan 600 och 700 flerbostadshus i kommunens tillsynsansvar och i den genomsnittliga kommunen har drygt 60 av dessa kontrollerats under 2016. Antalet varierar med storleken på kommun, men i genomsnitt har 10% av flerbostadshusen under tillsyn kontrollerats under året. I kommuner på landsbygden är andelen större (21%).
  - ▶ Totalt sett har i genomsnitt fyra av tio (43%) flerbostadshus kontrollerats för radon och i genomsnitt anger kommunerna att de vet att sex av tio (58%) flerbostadshus uppfyller den rekommenderade nivån.

- ▶ **Fyra av tio kommuner har avkrävt fastighetsägare till flerbostadshus att inkomma med radonmätning**
  - ▶ Fyra av tio (38%) av kommunerna har under 2016 avkrävt fastighetsägare till flerbostadshus att inkomma med radonmätning (i genomsnitt 65 fastighetsägare per kommun) och en av fem (21%) kommuner har avkrävt fastighetsägarna att utföra radonsanering (i genomsnitt 18 fastighetsägare per kommun).
  - ▶ En större andel av kommunerna i storstadsområdena än i mindre städer och på landet har avkrävt fastighetsägarna mätning och sanering.
  - ▶ 15% av kommunerna utövar tillsyn för radon i enfamiljshus. Få, 2%, ställer dock krav på ägare till dessa att genomföra radonmätningar och 3% ställer krav på att utföra radonsanering.

OBS – Företrädare för ett antal kommuner har lämnat kommentarer om att deras siffror är grova uppskattningar av antalet flerbostadshus, eftersom de inte arbetar på det sättet. Ett antal kommuner samarbetar också kring dessa frågor i kommunförbund, varför uppskattningarna blir ännu grovare.

I genomsnitt läggs knappt 100 mantimmar på tillsyn och information

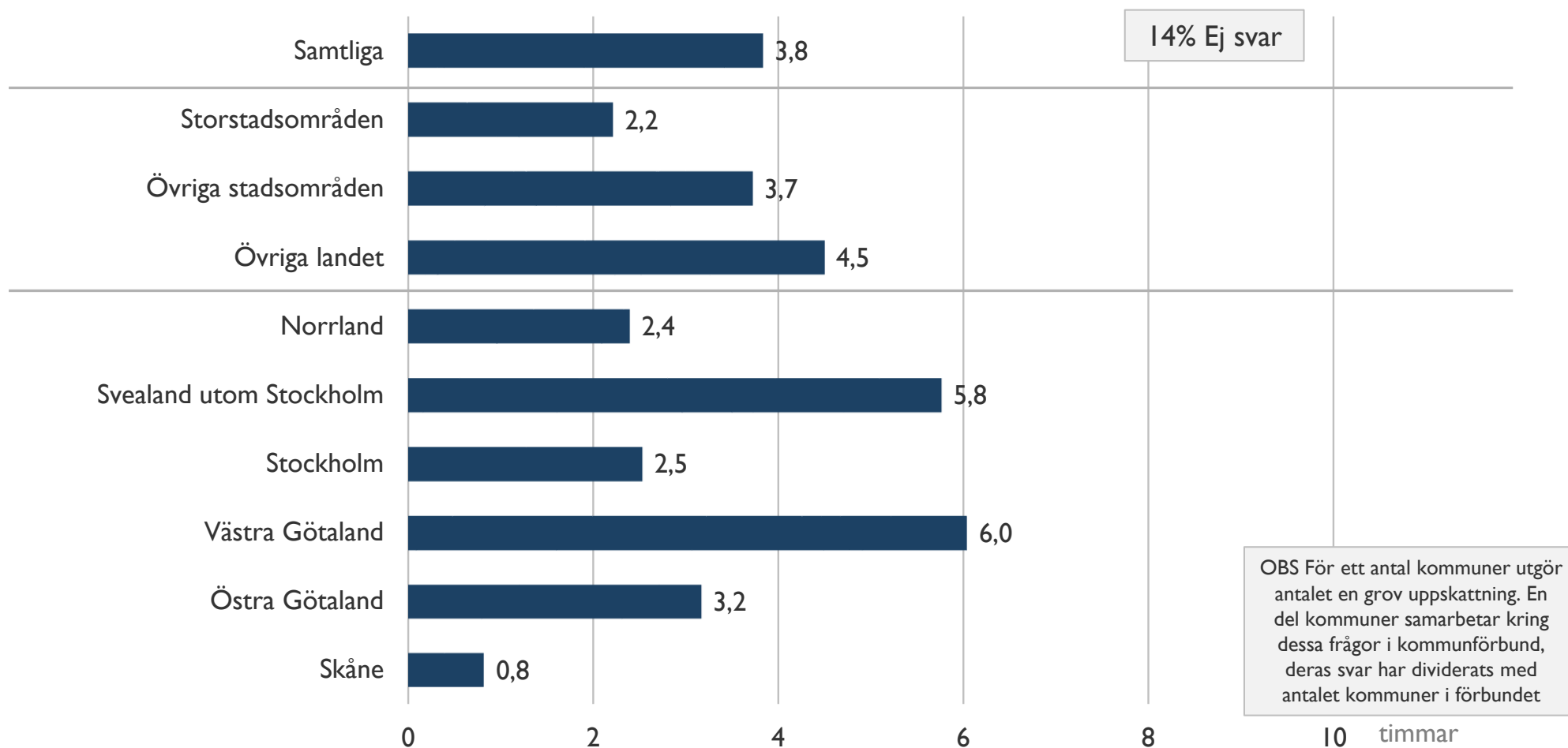
*I mantimmar räknat, ungefär hur stora resurser har kommunen lagt på tillsyn och information om radon i bostäder 2016?
Räkna med den totala arbetstiden oavsett om den avser fast anställd eller inhyrd personal.*

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

I genomsnitt läggs knappt 4 mantimmar per 1000 invånare på tillsyn och information

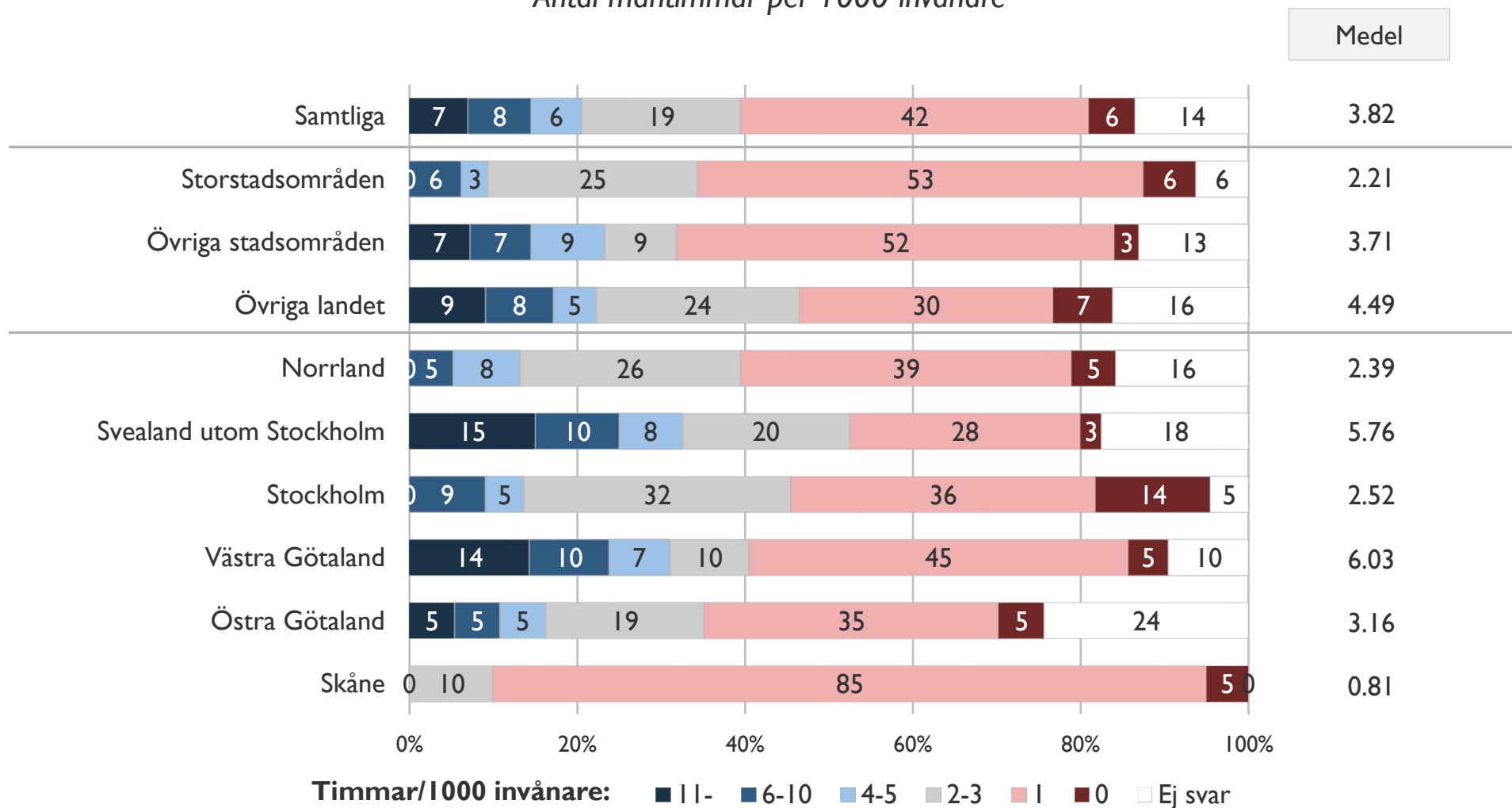
Antal mantimmar per 1000 invånare

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

I genomsnitt läggs knappt 4 mantimmar per 1000 invånare på tillsyn och information

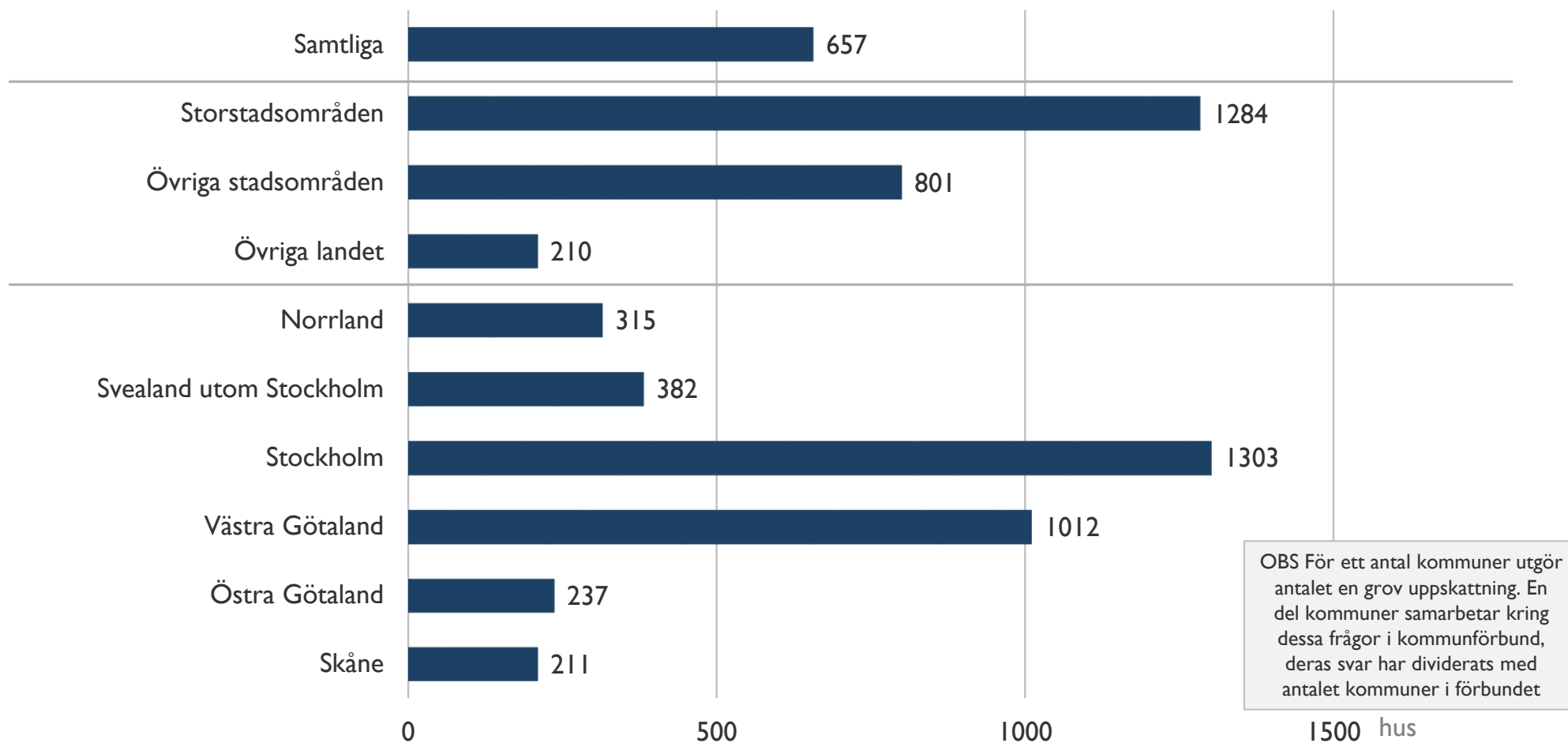
Antal mantimmar per 1000 invånare

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

I genomsnitt ingår knappt 700 flerbostadshus i tillsynsansvaret

Hur många flerbostadshus ingår i kommunens tillsynsansvar avseende radon?

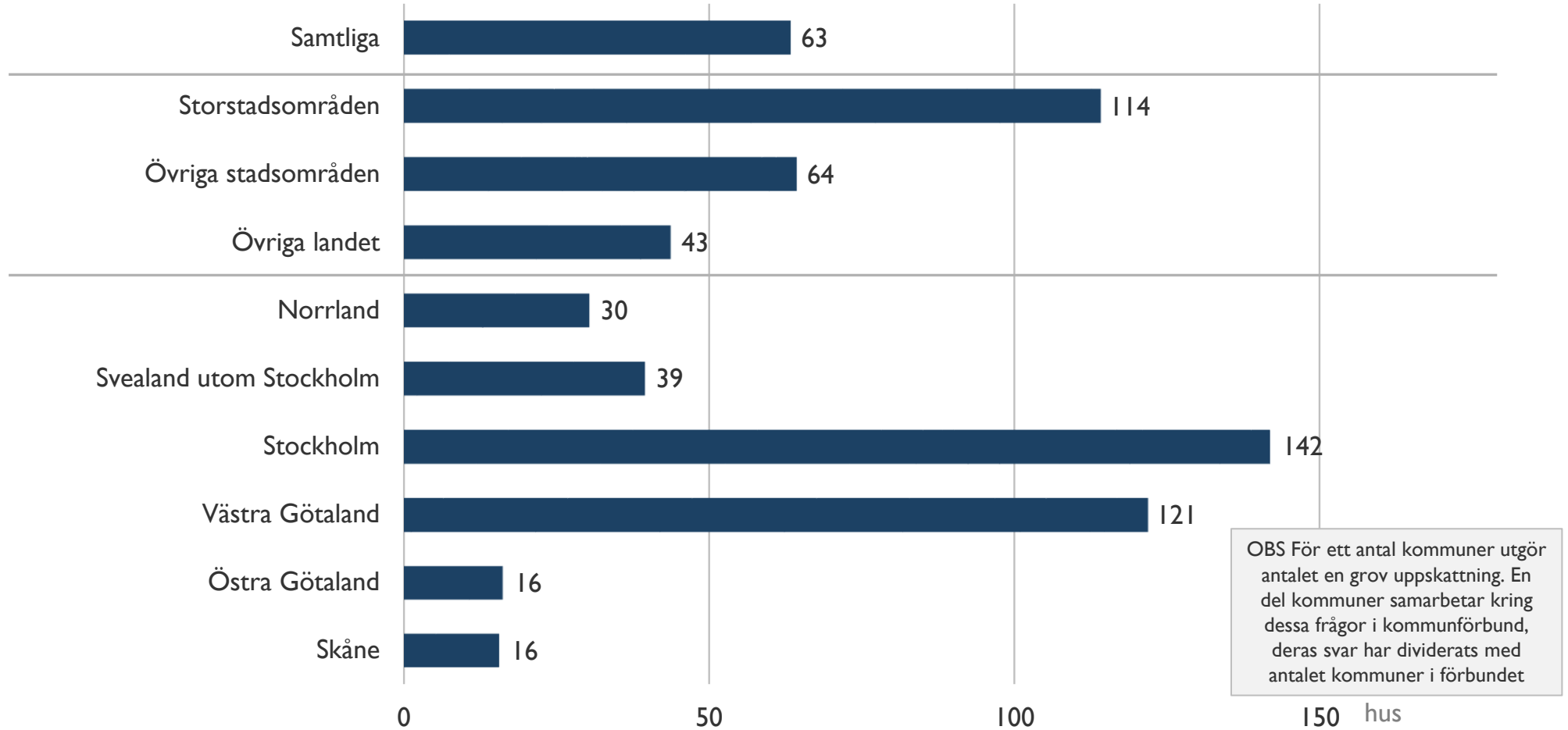

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

I genomsnitt har tillsyn genomförts i 65 hus

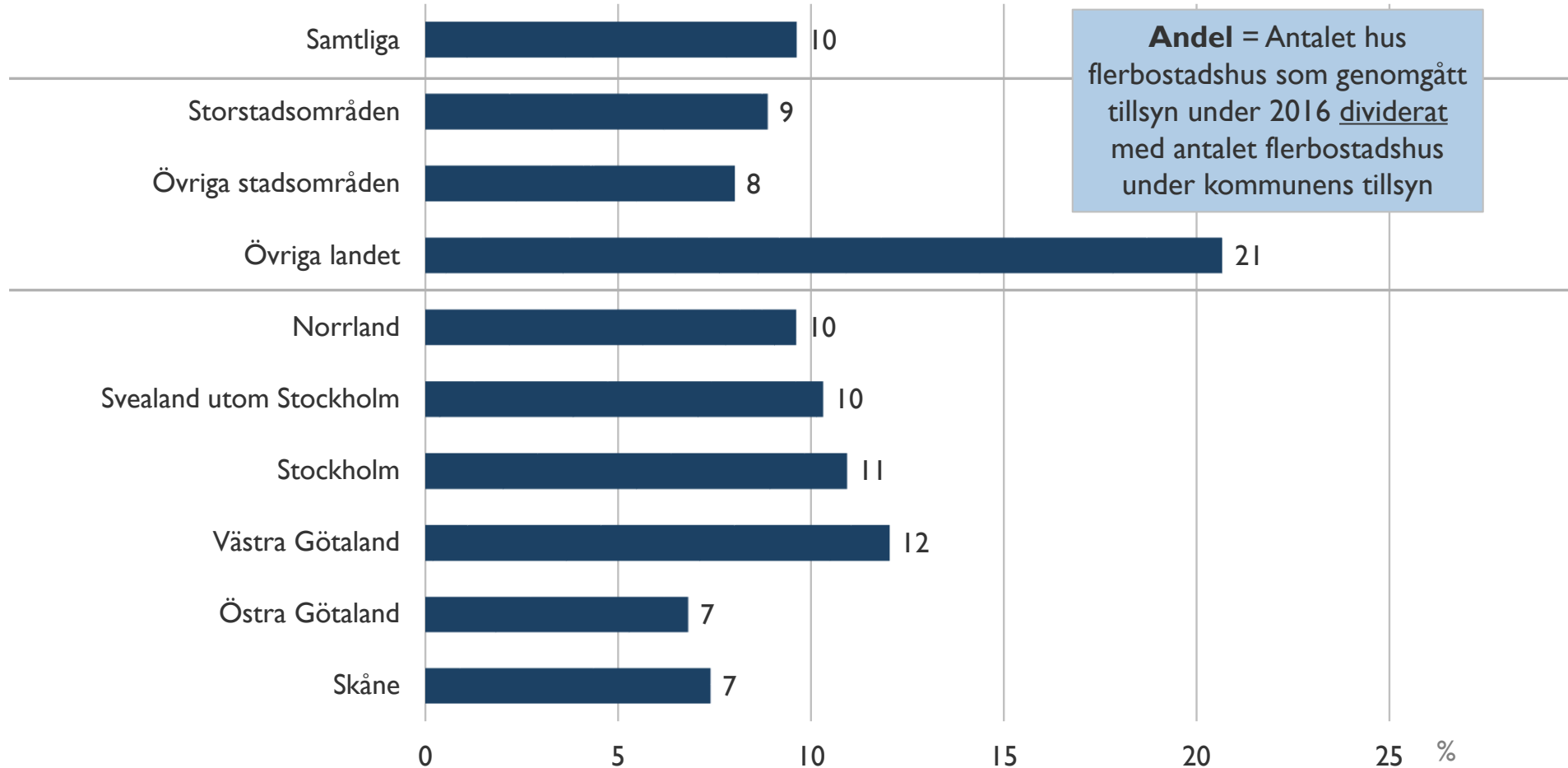
Hur många flerbostadshus har ni utövat tillsyn över avseende radon under 2016?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

I genomsnitt har ett av tio flerbostadshus under tillsyn genomgått tillsyn 2016

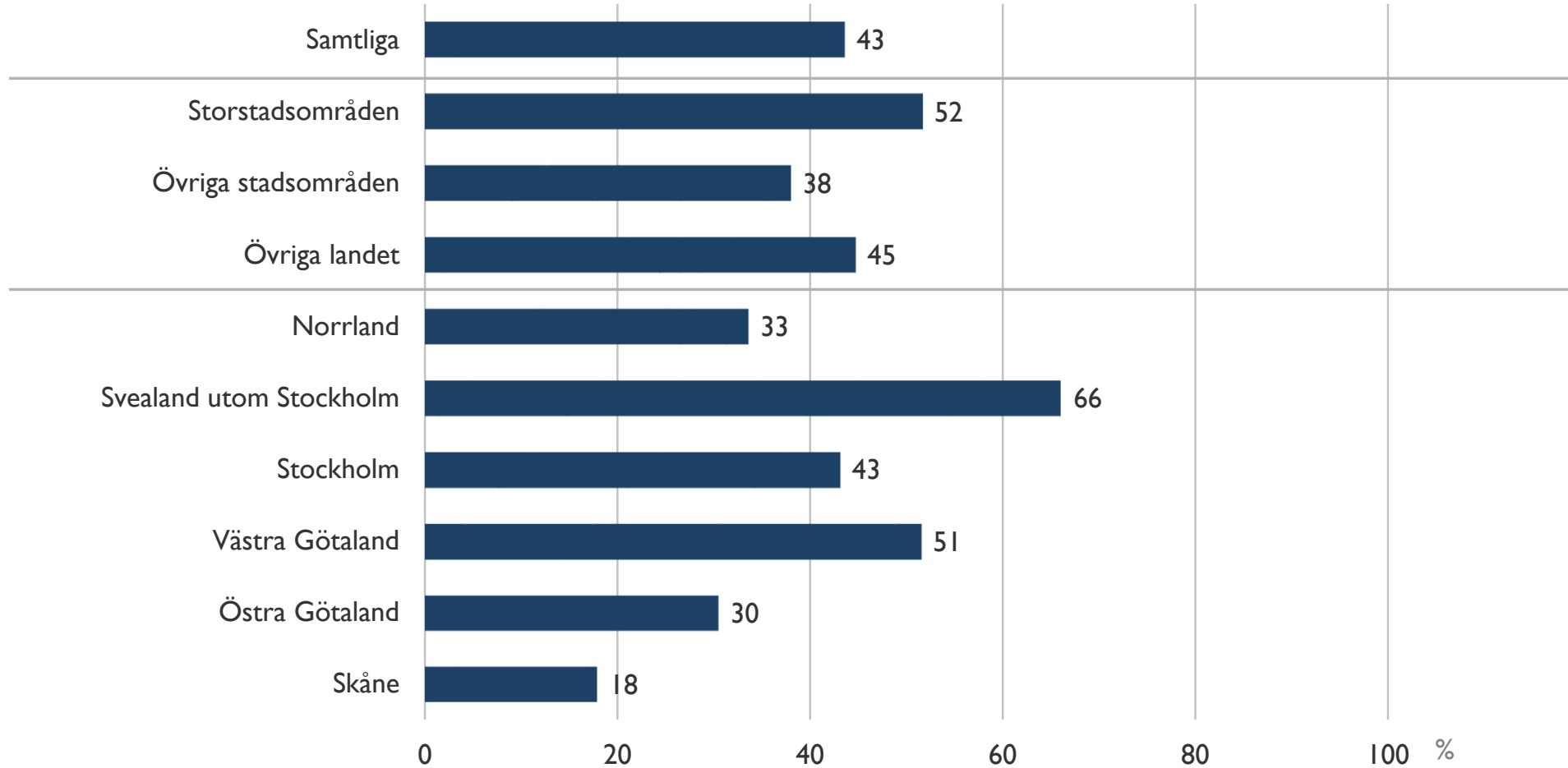
*Hur många flerbostadshus ingår i kommunens tillsynsansvar avseende radon?
Hur många flerbostadshus har ni utövat tillsyn över avseende radon under 2016?*

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Totalt sett har fyra av tio flerbostadshus genomgått tillsyn

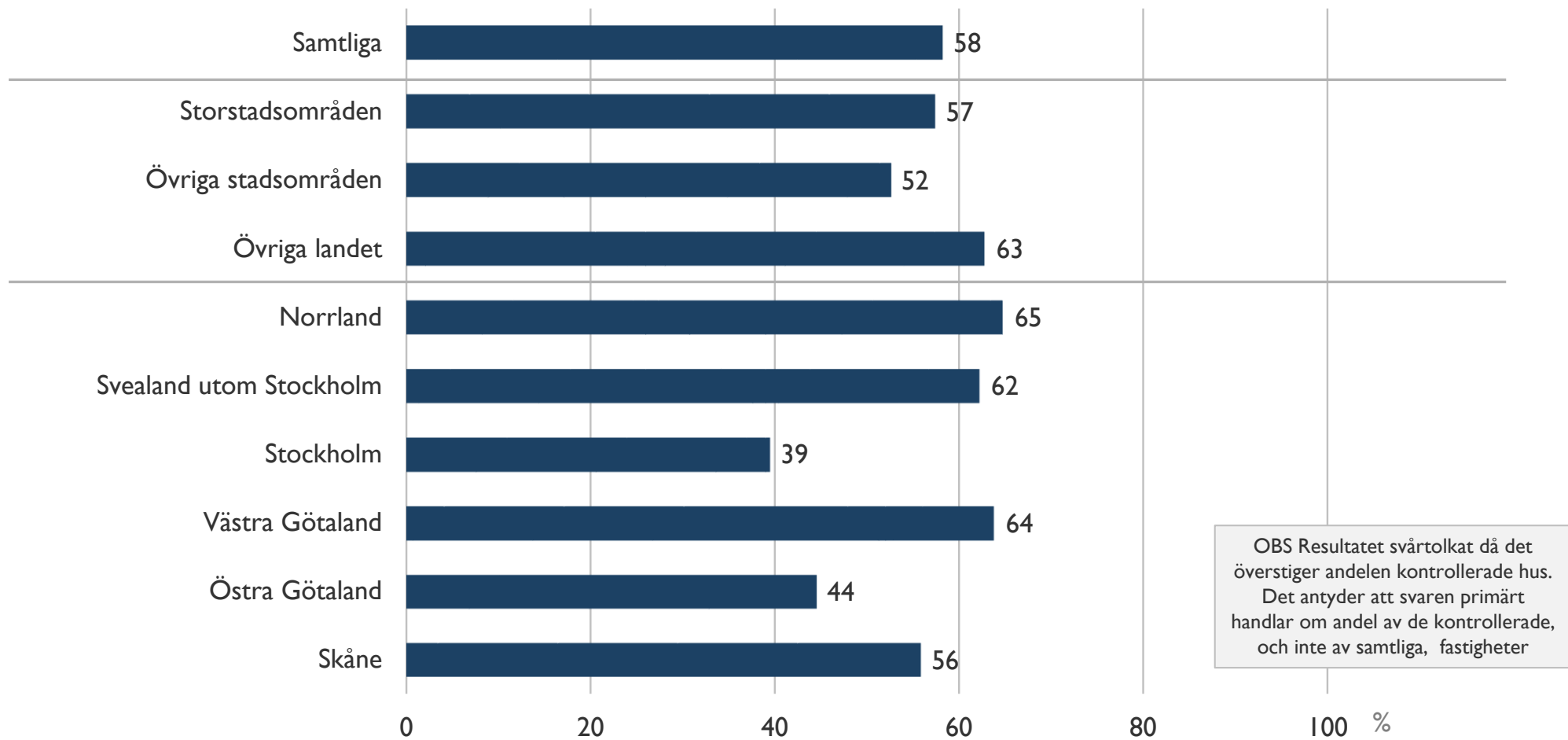
Ungefär hur stor andel av samtliga flerbostadshus i kommunen har ni totalt sett kontrollerat radonhalten i?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Sex av tio flerbostadshus uppfyller kraven

Hur stor andel av flerbostadshusen vet ni uppfyller den rekommenderade nivån (max 200 Bq/m³)?

OBS Resultatet svårtolkat då det överstiger andelen kontrollerade hus. Det antyder att svaren primärt handlar om andel av de kontrollerade, och inte av samtliga, fastigheter

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Större andel kontrollerade hus i storstäderna, men större andel hus som säkert uppfyller rekommendationerna på landet

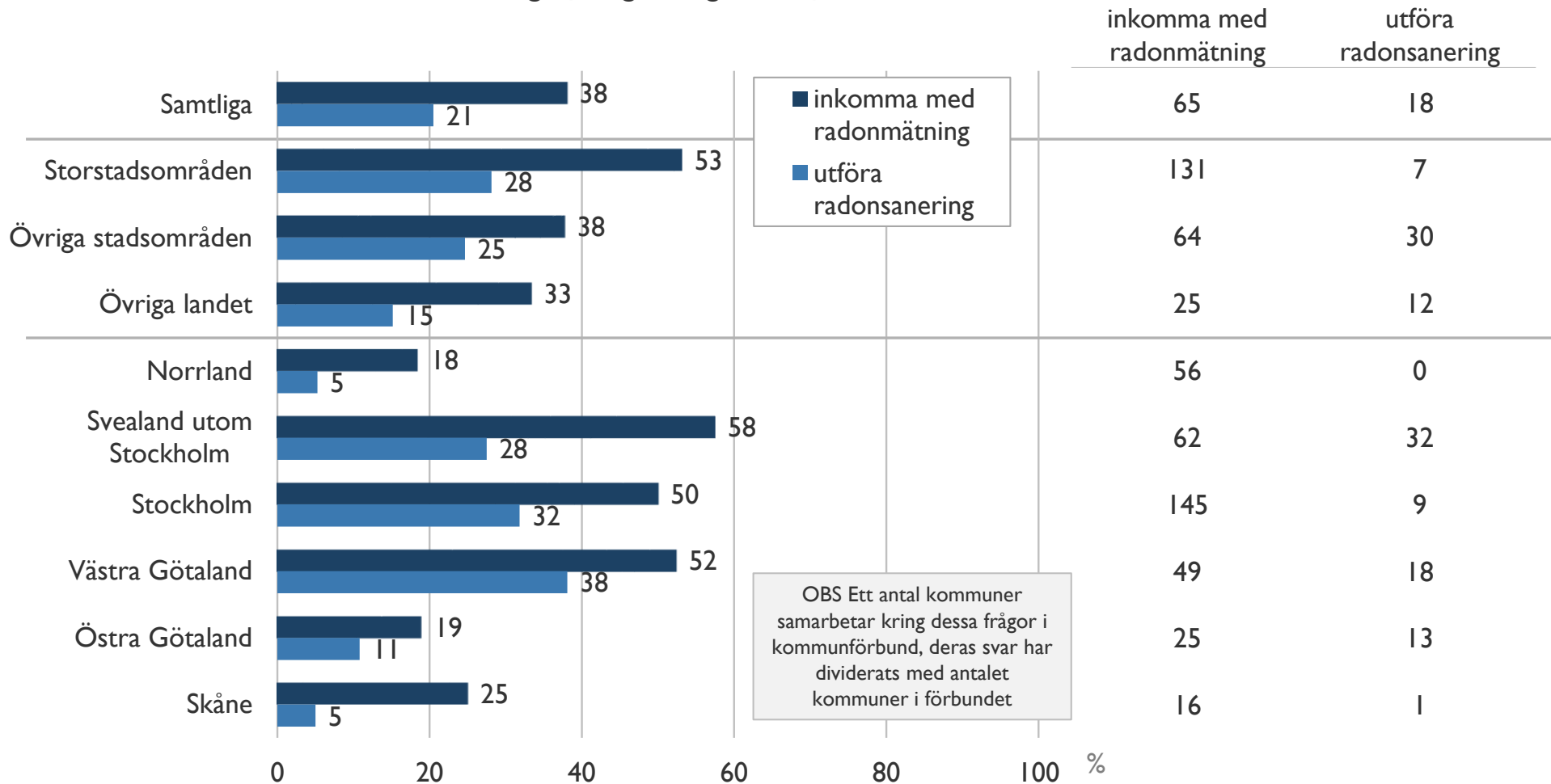
Medelvärde	Antal flerbostadshus			Andel (%)	
	under tillsyn avseende radon	som genomgått tillsyn under 2016	som genomgått tillsyn 2016	av samtliga flerbostadshus i kommunen där radonhalt kontrollerats	av flerbostadshusen som säkert uppfyller den rekommenderade nivån
Samtliga	657	63	10	43	58
Storstadsområden	1284	114	9	52	57
Övriga stadsområden	801	64	8	38	52
Övriga landet	210	43	21	45	63
Norrland	315	30	10	33	65
Svealand utom Stockholm	382	39	10	66	62
Stockholm	1303	142	11	43	39
Västra Götaland	1012	121	12	51	64
Östra Götaland	237	16	7	30	44
Skåne	211	16	7	18	56

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Radonmätning och sanering av flerbostadshus under 2016

Har ni under 2016 avkrävt fastighetsägare till flerbostadshus att...?

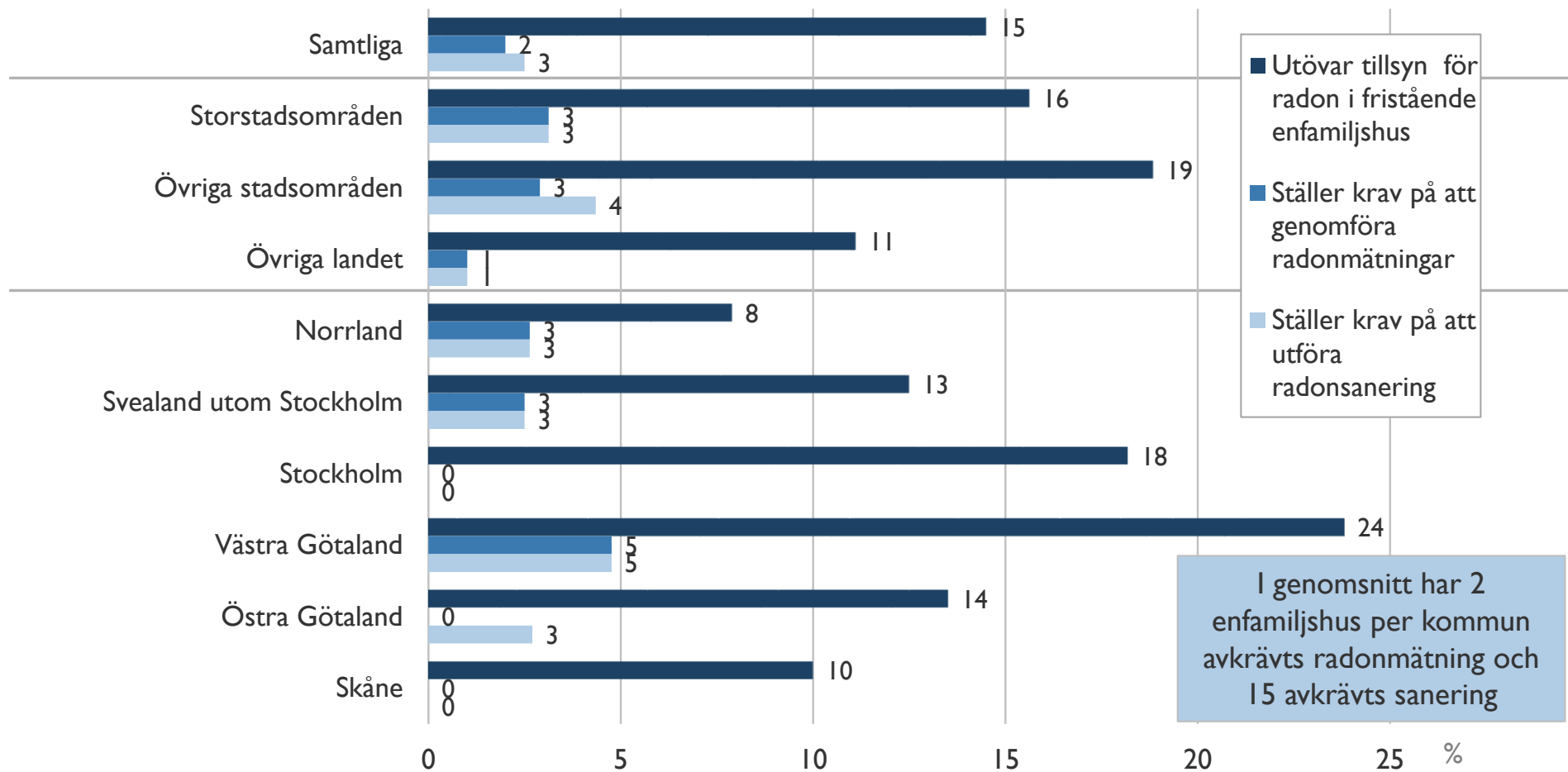
OM AVKRÄVT: Hur många fastighetsägare till flerbostadshus har ni under 2016 avkrävt...?

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Radonmätning och sanering av enfamiljshus

Utövar kommunen någon tillsyn för radon i fristående enfamiljshus?
OM TILLSYN ÖVER ENFAMILJSHUS: Ställer kommunen krav på villaägare att...?

I genomsnitt har 2 enfamiljshus per kommun avkrävts radonmätning och 15 avkrävts sanering

Bas: Samtliga, 200 intervjuer

Förslag och kommentarer

Vägledning och information till allmänheten och fastighetsägare efterfrågas

Vad kan centrala myndigheter göra för att förbättra din kommuns möjligheter att hantera radonfrågan?

Vägledning/ Stöd till kommunerna (16%)	Information/ Lyfta frågan (14%)	Samordning/ Nationellt projekt (10%)	Lagstiftning/ Tydligare krav (8%)	Ekonomiskt stöd/Bidrag (6%)
<ul style="list-style-type: none"> - Bättre vägledning kring åtgärder mot höga radonhalter - Ge mer guidning över hantering av höga halter av radon i privatägda hus. Hur går man vidare med detta? - Tillsynsvägledning för miljökontor metodutveckling av radonmätning, exempelvis hur ska ett område med bostadsrättsradhus mätas så att inte alla hushåll behöver göra mätning 	<ul style="list-style-type: none"> - Bistå med information till allmänheten om radon i enbostadshus. - Utarbeta lättillgänglig information till fastighetsägare - Redovisa sambanden mellan radon och rökning, samt riskerna med radon i rökfria miljöer 	<ul style="list-style-type: none"> - Driva nationella projekt - En nationell tillsynsinsats hade varit bra - Skapa nationellt tillsynsprojekt - Nationella kampanjer och tillsynsprojekt - Centralt register 	<ul style="list-style-type: none"> - Ställa krav på kommunerna via regelverk - Bättre lagstiftning - Förtydliga lagstiftning, bättre vägledning - Införa lagstiftning - Komma med tips och råd samt information kring ny lagstiftning - Lagkrav på radonsäkert byggande vid nybyggnad av bostäder 	<ul style="list-style-type: none"> - För oss är det en resursfråga. Bidrag till projekt, likt LOVA? - Införa radonbidraget igen, bidrag för att bedriva radontillsyn - Införa radonbidraget för att underlätta motivationen hos fastighetsägarna.

Samtliga öppna svar redovisas i bilaga

Bas: Samtliga, 200 intervjuer, varav 84 har svarat på frågan

Svårigheter att besvara vissa frågor samt samarbete mellan kommuner

Är det något annat du vill tillägga?

Svårt att besvara vissa frågor

- Frågan om vilka fastigheter som ingår i kommunens tillsynsansvar avseende radon är svår att svara på. Vet egentligen inte hur dessa ska avgränsas. Är det samtliga fastigheter eller endast de som byggts under de år då blå lättbetong förekom? Men då utesluts markradonet. Nyare fastigheter byggs i radonfritt material och med radontät grund.
- Jag hoppade över ett par frågor där statistiken var mycket svår att räkna fram.
- Ni frågar i flera frågor om antalet flerbostadshus, men i svaret ska vi svara antalet fastigheter. Vi har här genomgående svarat antalet huskroppar.
- Vi mäter inte antal fastigheter, utan antal fastighetsbolag och antal bostäder.
- Tyvärr så kan vi inte lätt få fram en del av önskade uppgifter i enkäten och jag antar att grova gissningar inte är önskvärda.

Samarbete mellan flera kommuner

- Enkäten är besvarad av Verksamhet miljö och bygg i Mariestads, Töreboda och Gullspångs kommuner. Det är en gemensam Miljö- och byggnadsnämnd för Mariestad Töreboda och Gullspång.
- Svaren gäller för kommunerna Falköping, Hjo, Karlsborg, Skövde, Tibro.

Insatser andra år än just 2016

- Bygg- och miljönämnden i Partille kommun beslutade om tydliga anvisningar för miljöenhetens handläggning av radon i bostäder och den gäller från jan 2017. Enkäten gäller för radonärenden år 2016, varför svaren blivit 0 på flera.
- Frågorna gäller 2016. Under 2018-2019 planerar vi för att begära in radonmättningsrapporter från samtliga fastighetsägare till flerbostadshus.

Samtliga öppna svar redovisas i bilaga

Bas: Samtliga, 200 intervjuer